

Forfatter: Fibiger, Mathilde

Titel: Udrag fra Clara Raphael

Citation: Fibiger, Mathilde: "Clara Raphael", i Fibiger, Mathilde: *Clara Raphael*, udg. af Lise Busk-Jensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 249.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-fibiger01-shoot-idm140403938803440/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Clara Raphael

Efterskrift

Fra Mathilde Fibiger debuterede med brevromanen *Clara Raphael* i 1851, og til hendes forfatterskab afsluttedes med romanen *Minona* i 1854 gik der kun tre år, men i det korte tidsrum fuldførtes en af dansk litteraturs mest dramatiske skæbner.

Clara Raphael vakte straks ved udgivelsen usædvanlig opmærksomhed. Det skyldtes først og fremmest dens feministiske budskab og frimodige heltinde, men dernæst det paradoks, at denne provokerende tekst blev udgivet af en samfundsstøtte som Johan Ludvig Heiberg (1791-1860), direktør for Det Kgl. Teater og tidens førende kritiker. Da Heiberg ydermere i et nænsomt skrevet forord kunne oplyse, at den anonyme forfatter var en kun 20årig ung pige, så var forudsætningerne for en sensation til stede. Romanen fremkaldte en langvarig offentlig debat med 10 selvstændige pamfletter, såkaldte flyveskrifter, og mere end 25 indlæg i aviser og tidsskrifter. Forfatterindens person og ideer var i et halvt år hovedemne for de dannede kredses selskabelige konversation. *Clara Raphael* blev en regulær kulturel begivenhed. Mathilde Fibiger var på det tidspunkt »sød, elskværdig, ualmindelig smuk og ganske ualmindelig begavet«, som en af søstrene fra den store flok Fibiger-børn skrev (Margrethe Fibiger: *Clara Raphael* 1891, s. 43).

Reaktionen på *Minona* blev en ganske anden, forargelse, fordomme og hurtig glemsel. Omtrent ingen interesserede sig for forfatterindens bestræbelser på at videreudvikle ideerne fra den første bog. Mathilde Fibiger blev med et slag en ensom skikkelse uden for de toneangivende litterære kredse og langt foran kvindelitteraturens avantgarde. Nødtvunget opgav hun forfatterskabet for at slå sig igennem som guvernante, oversætter og telegrafist. Først 15 år senere, da kvindesagen atter kom på dagsordenen, fik hun igen politiske meningsfæller. Georg Brandes oversatte Stuart Mills *Kvindernes Undersøelse* (1869) og Dansk Kvindesamfund blev stiftet

(1871) på initiativ af ægteparret Fredrik og Mathilde Bajer. Fredrik Bajer, der i et par år havde haft kontakt med det svenske kvindetidskrift, *Tidskrift för hemmet*, opsogte i 1867 Fibiger for at bede om bidrag hertil. Han fandt hende på telegrafstationen i Helsingør træt af skuffede forhåbninger og næringsorger, »et lille forpint ansigt [der] viste sig i kontorrudens» (F. Bajer: *Livserindringer* 1909, s. 362).

Mathilde Fibiger nåede altså inden sin død som 41årig at se begyndelsen til virkeliggørelsen af den ene side af sin vision, den politiske. Den anden side, den litterære, måtte derimod forekomme hende uden fremtid. Efter *Clara Raphaels* succes havde en række forfatterinder arbejdet med at udvikle et litterært sprog, der kunne udtrykke kvinders livssyn og erfaringer, men denne bevægelse syntes at være gået i stå. Først i 1880'erne fremstod påny en gruppe forfatterinder, der skrev om og ud fra kvindelivet, navne som Amalie Skram, Olivia Levison, Adda Ravnkilde, og der kom til at gå mere end 100 år, før interessen for Fibigers litterære indsats blev genvakt.

For Mathilde Fibiger hang politik og litteratur imidlertid tæt sammen. De politiske ideer, som udtryktes direkte i *Clara Raphael*, var i *Minona* indlejret i fortællingens forløb og billedsprog, men budskabet om kvindens frigørelse som selvstændig og selvbevidst personlighed var det samme. Denne sammenhæng mellem politisk frigørelse og æstetisk selvbevidsthed har det været en senere tids privilegium at afdække.

1. En officersfamilie i enevældens afviklingsperiode

Det dramatiske og efterhånden tragiske præg, Mathilde Fibigers livsforløb antog, var nok forårsaget af samtidens manglende udviklingsmuligheder for unge kvinder – *Clara Raphael* er netop en kritik af kvindelivets snævre rammer – men den usædvanlige Fibigerfamilie lettede hende heller ikke ligefrem adgangen til en problemfri tilværelse. Det var smukke, begavede og talentfulde mennesker, men også stejlt idealistiske karakterer: »for meget, baade af skarp Forstand og færlig Følelse. Men ikke vel organiserets, som